

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 3

ՇԱԲԱԹ, ԴԵԿՏ. 26/8 ՅՈՒՆՎ. 1910

Ա. Ռ. Ի. Թ. Ը

Երբոր տեսնես մի մարգարիտ
Ինկած ծովափն առաքախիտ,
Առ զեփեղի կործինի վերեւ.
Թերեւս կրկին յաջորդ կոհակն
Առնէ տանի ծովուն յառակն
Ու չի տեսնէ ա՛յ որ արեւ:

Երբոր տեսնես մի վարդ իրենոյ՝
Թոյրով չրքնաղ, բոյրով մեղոյ,
Առ հոտոտէ, մի՛ անկուշեւ.
Թերեւս քիչ վերջ քամի, խորշակ
Խամրեան անոր քերթն ու քաժակ,
Ու քեզ մընան միայն փուշե՛ր....

Երբոր ճամբան քեզ հանդիպի
Մի սիրտ կարօտ սիրող սրտի,
Մի՛ անցնիր դուռն անկարեկիր,
Այսօր կոկոն մէ գունավառ,
Վաղը կ'ըլլայ եղեմահար՝
Քեզ բողբոլ սոսի յիշատակն իր:

Անաթոլիա Գոլէն
Մարտունան

Գերմաներէնէ
Դ. Յ. ԿԻՒԼԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱՅԱԼԻՔ

Միայնակ մեր անձին վրայ ծանրացած խմբագրական ու վարչական հոգը ինկատի ունենալով հրապարակի վրայ ծանօթ քանի մը բարեկամներ անակնկալ և ուրախառիթ կարգադրութիւն մը ըրած են յետ խորհրդակցելոյ իրենց մէջ պատրաստելով հետեւեալ նամակն ու զրկելով իրենց բարեկամներուն և ազգայիններուն ի գիւրութիւն բաժնեգիներու գանձման և ի յաջողութիւն մեր այս ուղղութեամբ ձեռնարկին։

Իրենց այս ձեռնտուութեանն ու դրական քաջալերութեանը համար մեր անհուն շնորհակալութիւնները կը յայտնենք իրենցմէ խրաքանդիւրին։

Տե՛ր

Մեր սոյն համակով պատիւ ունինք Ձեզ յայտարարել քեզ «ԴՐԱՍ» անուն նոր շաբաթաթերթ մը սկսած է հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ, արտոնատէր Տիար Կոնստանտին խմբագրութեամբ։

Թերթին ուղղութիւնը քեզորեք մեզ որ, իբր համակրողներ փաշայեր հանդիսանանք այս նոր Հանդեսին։ Թերթին միակ նպատակն է ոյժ տալ եւ ծառայել մեր նոր սերնդեան յաւազոյն դաստիարակութեան, նկարագրի կազմութեան անհրաժեշտ գործին, ու երիտասարդներու մշտնորակ եւ քառոյսական մակարդակի բարձրացման, ինչ որ ներկայ ժամանակիս մէջ անհունապէս զգալի է։

Թերթին Տերը կը կատարի ամեն տեսակ ձեռնարկութեան պէտք տեսնուելով միայնակ իր անձին վրայ ծանրացած այս ծանր բեռը ինչ մը քեքեցնել, ու խոստացուած ուղղութիւնը իրականացնել, խոնարհաբար Ձեր Հայրենասիրական եւ Մարդասիրական զգացումին կը դիմենք եւ կը խնդրենք որ, բարեկամներ եւ բարեսերներ, տարեկան 40 դր. կամ 40 փնգամսեայ 20 դր. զեղջեայ բաժնեգիներ բարեհաճին կանխիկ վճարել, եւ այս կերպով սոյն ազգոգոտ ձեռնարկին յաջողութիւնը դիւրացնել եւ տեղն ալ փաշայերել։

Բաժնեգինները կրնան դրկուիլ Թերթին համակիր ան-
դամներէն Մաշիֆաքուրայի վաճառական ՄԻՔԱՅԷԼ ԷՖ.
ՓԱՄՊՈՒԳՃԵԱՆԻ, Կ. Պոլիս, Հանգ-Փուլօ խան, քիւ 6, կամ
կրնան յանձնուիլ անոր usտրագրութեամբ եւ յանձնարարու-
թեամբ ներկայացող ոեւե անձին, եւ կամ ուղղակի Թերթին
Տնօրէնութեան:

Տէր, այժմէն ընդունիլ բարեհաճեցե՛ք մեր խորին շնոր-
հակալեաց հաւաստին:

«ԴՐԱՆՏ» Շաբաթաբերթին համակիրները

ԱԼԵՔ. ԳԸՅԸՃԵԱՆ

ՏՕՔԹ. Տ. ԹԱՊԻՊԵԱՆ

(Յանձնակ. Վաճառական)

(Ֆերուխ պէյ խան, քիւ 5)

(Էմին պէյ խան, քիւ 13)

ՄԻՔԱՅԷԼ ՓԱՄՊՈՒԳՃԵԱՆ

ՏՕՔԹ. Տ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ ՍԻՒՆԻ

(Վաճառական)

(Պօյանը Դիւղ)

ՍՏԵՓԱՆ Ն. ՃԻԶՄԷՃԵԱՆ

(Սեղանաւոր, Սուլթան Պայազիս

ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր նախընթաց երեք թիւերը քիչ չատ գաղափար մը
տուին մեզի՝ մեր ընթերցողներու, բաժանորդներու, թեր-
թին պարունակին ու մանաւանդ մեր գործին ծանրութեանը
մասին: Ինչպէս որ կ'սկնկալէինք, գաւառներէն հասած շատ
մը խրախուսիչ նամակներ և բաժանորդագրուելու տրամա-
դրութիւնք քաջալերեցին մեզ մեր ուղղութեան ու ձեռնար-
կին մէջ: Նախընթաց երեք թիւերէն առատօրէն «Դրախտ»
ղրկած էինք ամէն տեղ, թիւրքիոյ մէկ ծայրէն միւսը Դը-
րախտով—գէթ թուղթէ Դրախտով— ողողեցինք պահ մը, թէ և
այդ ողողումը մեզի նուազ սուղի չի նստաւ թղթատարական
ծախսին պատկառելիութեամբը: Տեսնելով «Դրախտ»ին գա-
ւառներու մէջ ընդունելութիւնը և նկատելով հասարակ ժո-
ղովրդեան դրամական կարողութիւնը բաժնեգինի զեղջ մը
ըրինք: Թղթատարական ծախսը մեր վրայ ըլլալու և բաժ-
նեգինը կանխիկ վճարուելու պայմանաւ, պիտի պահանջենք

տարեկան 40 դրշ., վեցամսեայ 20 դրշ.: Եռամսեայ բաժա-
նորդագրութիւն չկայ ուրիմն, և թէ ձեռքէ ծախուիլը բա-
ցարձակապէս Պոլսոյ յատկացուած է, որովհետեւ մանր հա-
շիւներու կարգադրութիւնը մեզ դժուարութեան կը մատնէ,
հետեւաբար գործակալութեանց ալ շատ պէտքութիւն չի
մնար, ուզողին ուրոյն թերթ կրնանք յղել փօսթով:

«Դրախտ»ին մէջ զանազանութիւններ դնելու և զայն
աւելի գրաւիչ ընելու ժամանակ չունեցանք տակաւին, թեր-
թին բոլոր հոգը, նոր ձեռնարկի մը այլազան դժուարու-
թիւնները եկան բարդուեցան մէկ անձի վրայ, այնպէս որ
սա այժմ ասկէ տարբեր բան մը չէր կրնար երեւան գալ:
Թերթին ուղղութիւնը սիրող ու հոգւով գործին փարող
ընկեր մը կ'ուզէինք ունենալ մեր մօտ իբր շահակից եւ
մշտական աշխատակից, տակաւին այսպիսի բոլորանուէր
ընկերի մը պէտքը կայ: Մեր Շաբաթաթերթին նկատմամբ
քանի մը թերթերու թեր ու գէժ կարծիքներու մասին բան
մը պիտի չի գրենք, նոր գործի մը դժուարութիւնները և մեր
պարագաները երբ ըմբռնած ըլլային պիտի չաճապարէին
կանխահոտ կարծիքներ յայտնելու, ասոր հետ մէկ տեղ,
Դրախտին մէջ սրտի հիւանդութեան վրայ շարունակելի յօդ-
ուած մը ունինք, որու մասին նամակներ հասած են ու ան-
ձամբ ըսած են թէ խիստ շահեկան ու կենսական կը գտնեն
մեր առողջական վիճակին հետ կապ ունեցող այդ գրու-
թիւնը, արդարեւ եթէ Դրախտը միայն այդ մասնագիտական
աշխատութիւնով զբաւուած ըլլար ծայրէ ծայր, որուն վեր-
ջին մասերը աւելի շահեկան ու կարեւոր են, զարձեւալ բան
մըն էր կարծեմ, աւելցուր ասոր վրայ այն եղական լէյտի
իդապէլի վէպը, զոր սկսած ենք հրատարակել, այս երկու-
քը դարձեալ գոհացում կրնային տալ Դրախտի ընթերցող-
ներուն կուռ ու կուշտ: Միթէ Տաճկ. մասը առաւելութիւն
մը չէ, նուա՞զ կարեւոր գրութիւններ կան, ինչո՞ւ նկա-
տողութեան չառնուիր: Յետ այսօրիկ Ազգ. և Քաղ. լուրե-
րու ամբողջութիւնը ալ անպակաս պիտի ըլլան Դրախտին մէջ,
վստահ կրնաք ըլլալ թէ, հետզհետէ բարեփոխումներ տեղի
պիտի ունենան տակաւին: Օրերուն կարծութեանը և միւս
կողմանէ մեր բազմազգադութեանը պատճառաւ մինչեւ Զա-
տիկ՝ ամիսը փոխանակ չորս թիւի երեք թիւ պիտի տանք,
այսինքն 10 օրը մէկ թիւ, երկար օրերուն պակաս 4 թիւերը
լրացնելու խոստումով:

ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ԱՂԲԻՐՆԵՐ

Հանրագուտ զարմանահրաշ գիւտերու ընդունակութիւնը միայն Եւրոպացիներուն տրուած չէ, կամ գէթ լաւագոյն արհեստներու կիրառութիւնը սոսկ անոնց յատկացուած չէ, կան մեր մէջ ալ գեղարուեստագէտ ու հմուտ անձեր, որոնք հրաշալիքներ պիտի գործէին իրենց խելքով, ընդունակութեամբ, աշխատութեամբ և ճարպիկութեամբ եթէ սակայն իրենց գիւտն ու արհեստն ալ ի գործ դնելու համար գիւրութիւններ ընծայուէին, դրական և բարոյական քաջաւորութիւններ և օժանդակութիւններ ըլլային իրենց: Մենք լսած ենք մէկէ աւելի հայկական հանրագուտ գիւտերու մասին որոնք բռնապետական շրջանին միշտ կը խեղդուէին կառավարութեան կողմանէ, փոխանակ գնահատութեան և խրախոյսի արժանանալու, իսկ տեղին հարուստներն ալ առ ի անի ձեռնպահ կը մնային:

Հիմա ազատութեան շրջանին, հանրագուտ գիւտերու և արհեստներու ընդունակ անձինք, բնականաբար ալ զիրենք կաշկանդուած չեն զգար, բայց տես որ մեր Թիւրքիոյ արհեստագէտ և տաղանդաւոր մարդիկները միեմու մասամբ անկուտի են, անոնց գիւտն ու արհեստը շահագործելու համար հարկ անհրացեշտ է դրական աջակցութիւն: Այս կարգէն կերպասեղէնի վերաբերեալ գիւտի մը վրայ կը խօսի երիտասարդ մը, միզի ուղղած իր հետեւեալ հրաւերովը, զոր հարուստներու և բոլոր ազգայիններու ուշադրութեան կը յանձնարարենք անկողմնակալութեամբ, թէ և չի պարզուիր այդ գիւտին ի՞նչ ըլլալը:

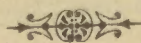
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԻՆԻՍՏՆԵՐՈՎ ԵԿԱՄՈՒՏ ՄԸ

գոր ցոյց կուսայ Կիւրիւնցի Հայ արհեստագէտ մը

«Խնդիրը լուսաբանուելու համար թէ եւ ամէն շարաթ մեր գիւտի մանրամասնութիւնները՝ կ'ուզենք մաս առ մաս հրատարակել «Իրախս» շարաթաթերթին մէջ, սակայն նախ պէտքը կը զգանք հրաւեր կարդալու այն ազգայիններու, որոնք ազգային և անհատական շահերու շահագրգռութիւնն ու շահախնդրութիւնն ունին, և երբ անոնք խնդիրը լրջօրէն քննեն և կատարեալ համոզում գոյացնեն, ալ անկէ

ետք թէ հրատարակութեամբ ժողովուրդը արթնցնելու, և թէ ընկերութիւններ կազմելու ու լաւագոյն միջոցներու կիրառութեամբ դիւրութիւններ ընծայելու հետամուտ պիտի ըլլան, որ ատեն գիւտը պիտի իրականանայ և բարերար արդիւնքը երջանկաբեր պիտի ըլլայ մեր հայրենիքին համար, որուն գործադրութիւնով օտարներուն տրուած միլիօնները հոս մնալէ վատ, դեռ շատ միլիոններ ալ պիտի սկսին մեզ գալ, և այս պիտի ըլլայ շնորհիւ մեր յարատեւ ջանքով և անյողգող կամքով. ահա հոս է մեր հայրենակիցներու հարստութեան գաղտնիքը. բայց ո՛վ պիտի ըլլայ առաջին նախաձեռնարկը, հոս է բուն գաղտնիքը. մենք պատրաստ ենք կարկառուն և դրական ապացոյցով ցոյց տալու մեր գիւտը եթէ երեւան գայ յառաջդիմաւոր ու շահագրգիռ հայ կերպասագործ մը կամ վաճառական մը: Իսկ եթէ մեզի մեր այս խոնարհ հրաւերին վրայ ու է հարցում մը ընող չի գտնուի ու անկարեւոր նկատուի մեր առաջադրած խնդիրը, և երբ հրատարակութիւններով ալ չի կարինանք անջնջութիւններ և դիւրութիւններ ապահովել — որովհետեւ անհնար է առանձինն գործադրութեան դնել վեհ գործ մը, մինչև և իսկ լուսաբանուելու համար ալ խոհրդատուներու պէտքութիւն կայ — այն ատեն ազգին և հայրենիքին շահը օտարներու ծախել տալու ստիպողականութեան բարոյական պատասխանատուութիւնը — չըսեմ վատութիւնը — բեռնելով ազգին ու հայրենիքին վրայ պիտի ստիպուինք օտար երկիր դիմել ու ծախել մեր գիւտը, կամ շահագործել տալ արհեստը օտարներուն, մեղքը ձեռն ձեռն: Ուշադրութիւն, սթափում, ո՛վ հայրենակիցներ, մեր հարստութեան աղբիւրները դէպ ի օտար հոսեցնելու անտարբերութեանը ու անխղճութեանը մէջ չի գտնուինք: Մէթրօն յիսուն զրջնոց ապրանք մը տաւը զրչի, և երեսուն զրջնոց ալ հինգ զրուշի մեզի ապրանք ընելու և այս տեսակէն ուրիշ շատ մը կերպաներ մեզի աժան և դիւրամատչելի դարձնելու գաղտնիքն գտած ենք, եթէ կ'ուզէք շօշափելի և տեսլական օրինակով սոյն գաղտնեաց թափանցել գտէք ստորագրեալս:

ԽԱՉԻԿ ԶԷՔԻ Մ. Տ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՍՐՏԻ ՀԻՒՆՆԴՈՒԹՅՈՒՆ

(ԻՆՉՊԷՍ ԵՆԹԱՐԿՈՒԵՑԱԾ)

Եւ ահա լաւագոյն տրգիւնքներ տալ յերելու մասին մրցում մը ծայր տուաւ մեր մէջը, բարի նախանձով մը սակայն, երկուքս ալ հոգեպինդ փարած էինք մեր գործերուն, բայց մրցակիցս աւելի շունչ կը սպառէր, և օրէ օր կը հիւծէր, կը հատնէր: Աւագ, մեր այս ծայրայեղութեան վախճանը պիտի ըլլար, ինծի համար տպագայ տեւական տաժանելի սրտի հիւանդութիւն մը և անոր համար թոճախտի անմիջական մահացու հարուած մը:

Չմեռ էր: Չափազանց ցուրտ կ'ընէր, շատ խոշոր սենեակ մը ունէի տրամադրութեանս տակ, թէև վառարան կը վառէի երբեմն, սակայն կամ բոլորովին կը բացուէի պառկած տառնա, և կամ գիշերը ընթերցմամբ պարապելով քննացած կը գտնուէի անկողինիս վրայ մինչև առաւօտ. և տախտակա ղժարաղբար քանիցս կրկնուած էր, որուն հետեւանքով բազուկներուս ցաւը օրէ օր ահռելի համեմատութիւններ կ'առնէր, ատեն ատեն կ'ուզար և կ'անցնէր, տարօրինակ ցաւ մըն էր ասի, միշտ գիշերները՝ մանաւանդ անկողին մտած ատենս երեւան կ'ընէր, ցերեկը աներեւոյթ կ'ըլլար, թէև գործիս տրգելք չէր, սակայն մտատանջը պատած էր զիս: Ինծի յանձնարարուած ալքոլիկ նիւթերով թիւերս մէկ քանի անգամ դուրսէն լաւ մը շփեցի, բայց անօգնւտ: Այն ատեն գիտեցի Ամերիկացի նշանաւոր բժիշկ Տօքթ. Տատին, որ պատահաբար անկէ կ'անցնէր. տիակնօտիք ըրաւ զիս, ու պատրաստուեցաւ դեղագիր մը գրելու, յետոյ յանկարծ միտքը փոխեց, և ըսաւ. «Դեղի պէտքութիւն չունիս այնքան, անկարելոր բան մը կ'երեւայ, առայժմ բաւական է պաղ ջուրով լոգանք մը ընել ամէն գիշեր»: Շարունակեցի լոգանքը ժամանակ մը, բայց ի զուր, շատ քիչ օգնւտ կը քաղէի:

Մեծ արձակուրդի ժամանակ հրաժարեցայ պաշտօնէս, կարծելով թէ յիշեալ քաղաքին օդն ու ջուրը չէր նպաստեր առողջութեանս, արդարեւ, օդը ո՛չ այնքան, բայց ջուրը շատ ծանր, կրային և անպիտոն էր, չը վարժուող մէկուն համար անտանելի բան մըն էր, յաճախ կ'ստիպուէի քաղա-

քէն դուրս հեռաւոր աղբիւրէ մը (քէօր փունարէ) ընտիր ջուր հայթաթել: Վերջապէս մեկնելով անկից այս անգամ գացի Ագ-Տաղ մատենի կողմը Իւրեմն գիւղը, որ իր գիրքին բարձրութեամբը, օգին և ջուրին մաքրութեամբը նշանաւոր կը հանդիսանար: Գործս հոն շատ թեթեւ էր, բայց ի՞նչ օգուտ գիշերները ցաւս կը շարունակուէր և ես անհանդուրժելի վիճակի մը դատնապարտուած էի. այս անգամ թեւացաւերէս զատ՝ կուրծքիս ու նաեւ սրտիս մէջ մեծ անձկութիւն մըն ալ կ'աւելնար, և ան ալ իր կարգին սըրտիս զարկը կը սաստկացնէր: Նոր սկսած ատեն 4-5 վայրկեան տեւողութիւն ունեցող ցաւս՝ հիմա 10-15 վայրկեանի բարձրացած էր. երբ քիչ մը վազէի կամ ծանր բան մը վերցնէի, յանկարծ կը նեղուէի, շնչասպառ կ'ըլլայի և սիրտս սոսա-տիկ կը տրոփէր:

Ձմեռ մըն ալ յաջորդեց: Երբ տեսայ թէ ցաւս կը սաստկանար ուղղակի շունչս կ'եսարիս վերոյիշեալ Տօթթ. Տատին քովը առի: Իր տանը մէջ թալստ հիւրընկալուեցանք գիշեր մը, ուրիշ պաշտօնակցի մը հետ: Պատմեցի ցաւս և սրտիս վիճակը պէտք եղածին պէս. ուշադրութեամբ քննեց սիրտս և գործիքը մէկգի առնելով, համակիր բայց համակ տիպուր վերաբերումով մը «Պա՛յ» եանքիական ձայն մը ձգեց: «Ի՞նչ կայ Տօթթօր» ըսի, «Ինչ բանէ որ կը վախճայի անիկա» պատասխանեց հիացումով մը և յետոյ յարեց «Հիմա կ'ըմբռնեմ թէ, այդ բազուկներուդ ցաւը լոնջքիդ տակ ծանր ախտի մը սկզբնաւորութեան նախաշաւիղն էր, այն ատենն ալ այս բանը վայրկեանապէս անցաւ մտքէս, բայց երբէք չի կարծեցի թէ այսքան շուտ ցաւալի վախճանի մը պիտի յանգէր» (Արդարեւ բժիշկը այն ատեն ծանօթներէս մէկուն գիտել տուած էր թէ այսպիսի վտանգ մը կրնար յառաջ գալ):

— Ուրեմն ինչո՞ւ Սուղուրլու գիւղ չի տուիք երբ առաջին անգամ քննեցիք զիս:

— Ձարմանալի բան, ես այն ատեն գիւղ չի գրեցի՞:

— Ո՛չ երբեք:

— Շատ կը ցաւիմ:

— Եւ ես աւելի. ալ չա՞նցնիր այս ցաւս ու բարախումը:

Այս հարցումիս վրայ բժիշկը պահ մը վարանեցաւ, և ապա թէեւ սիրտդ առաջուան պէս չի շտկուիր, բայց կըր-

նայ դարմանուիլ և կրնաս ընդերկար ապրիլ, մի՞ վախճար»
ըսաւ :

Ալ չի կրցի պատասխանել, խորապէս յուզուած էի,
վայրկեան մը խոր լռութիւն տիրեց մեր միջեւ : Պաշտօնա-
կիցս (Աւագ էֆ. Գալսէրեան) որ հոն ներկայ էր, ան ալ
քամուած մնաց : Բժիշկը մեծապէս սխալած էր, ժամանակին
դեղ չի գրելուն համար : Սխալ մը որ, ծանրակշիռ ըլլալէն
զատ անդարմանելի էր այլեւս . և ինծի համար շատ սուղի
նստած էր . բժիշկը իր զոնցառութեան վրայ խորախորհուրդ
մտնալով կը ցաւէր . ես ալ յուէտ իմ յուսահատական վի-
ճակիս վրայ ներքուստ սղալով գերմարդկային ճիգեր կ'ընէի
արցունքս զսպելու և կ'ուզէի ժամ առաջ առանձնանալ, աչ-
քիս յորգառատ կալակները ազատօրէն դուրս թափելու
համար : Դեղագիր մը գրեց . «*Восст снѣпъ*», 30 դեղահատ :
«*Կրնաս այս դեղը ի պահանջել հարկին կրկնել*» ըսաւ : Իր
հրահանգին համեմատ գործադրեցի . արդարեւ գործադրու-
թեանս պահուն ո՛չ ցաւ կ'զգայի և ո՛չ արագ բարախում,
բայց ինչ օգուտ, դեղը ընդհատելէս վերջ դարձեալ սկսու
բազուկներուս ցաւը, կուրծքիս տկարութիւնը և սրտիս
սաստիկ զարկը . կրնաք երեւակայել թէ ան ատեն յուսա-
հատութիւնս որքան մեծ եղաւ :

ՄԵՇԼՈՒՐ ՔԵԼԱՄԼԱՐ

Պիւթիւն տիւնեա պէնիմ օլտա ,
Ղամրոմ կիթմէզ , նէ՞տէն տիր պու .
Թա՞ էզէլտէն դամո թիւրապլա
Պինա օլմուշ պէտէն տիր պու :

— Սէր ի գաորը գալիմ եիւքսէլսէ էֆլաքէ գաւար ,
Ահը մազլուսմ անը՝ պիր տէմտէ երգար վէ հագար :

— Հէր քիմ քի էյլէլսէ սապր սատումաթը տէհրէ ,
Պուլուր էլպէթտէ ումուրընտա խիւսատում պէհրէ :

— Տիւնեատա տօսթ իսթէրսէն , Հագրէթի իստ հէթէր ,
Միւրչիտ ի քեսմիլ իսթէրսէն , Ինճիլի Շէրիֆ հէթէր ,

Մէջդուլ օլմագ իսթէրսէն, սըտգլա իպատէթ հէթէր.
Տէվլէթ պուլմագ իսթէրսէն, սալթ գանաաթ հէթէր.
Մէսուտ օլմագ իսթէրսէն, սըհէթ ի պէտէն հէթէր.
Իպրէթ ալմագ իսթէրսէն, էօլիւմ վար տըր հէթէր.
Պուշլարտա հէթմէզ տէրսէն, նար ը ճէհէնէմ հէթէր:

— Ջահիրի հալէ կէօրէ էթմէ ֆաւլ պիր ֆէրտի,
Հէր քէսին վար տըր քէնտինէ կէօրէ պիր տէրտի:

— Շէմէ ի գալիմ ալէվրիզ օլուպ,
Նէ գատար տա շէտիտ տէօնէր,
Ահը մագլոււմ ինգըրազ պուլուպ,
Մութլագա պիր ահտէ սէօնէր:

— Միհնէթ իլէ կիւլ գօզլամա,
Ալ էլինէ սուսէմի:
Կէչմէ մուխաննէտ քէօփրիւսին.
Գօ ափարթըն սու սէնի.
Եաթմա թիւքի կէօլկէսինտէ
Գօ հէսին արաւան սէնի,
Իէմէ նամէրտ էթմէյինի,
Էօլտիւրսին աճլըզ սէնի:

— Ճահիրէ նասիհաթ էթմէքսէ գատտըն,
Տօնուզըն պուրնուհա ճէվահիր տատըն:

ՄԱՅՄՈՒՆԸ ՏԻՃՋԻՆԻՆ ՍԵՐԿԻԻՋԷՐԹԻ

Իօզդատա կէթիրիտիքլէրինտէ մէքրուհ պիր գօզուշա
գօնուլուպ թէտալիլէրինէ տալա պազըլմարազ հիւզ իւ-
զէրի պրադըլմըլար իտի, ահլէրին տէրէճէ ի նիհայէտէ պի-
շարէ, սէֆիլ վէ փէրիշան հալլէրինէ հիւրէյլիմ տայանամա-
տըզընտան— քիմ օլտա տայանապիլիլ— տըշարըտան մուալէ-
ճէ կէթիրթտիրէրէք էլիւտէն կէլէն մուալէնէթի հասպ էլ
վազիֆէ վէ հասպ էլ ինաանիյէ հափմըշ իտիմ, լաքին հիւ-
քիւմէթ թարաֆընտան պու պապտէքի մուալէնէթիմիզին
մէնն օլունարազ «Բեհաֆիրէր, վարըն գանգրէնա օլսուն
տա կէպէրին» տէյիւ պիլա ինտաֆ հայգըրազլարընը տէ-
ֆաթլա իշիթմիշիմ, իշպու իշիթլաք ը հիտ վէ մուալէնէ-

թիւ ածիգանէմսէն տօլայը պէնտէ զարտիյանլարըն սիթէմ,
հապարէթ վէ իսկէնճէլէրինէ հէտէֆ օլտուս: Վէ տահա ֆէ-
նասը պէնի հապսխանէտէ սըգըշտըրտըգլարը կիպի, խա-
րիճտէ աիլէմէ կէլէն մէքթուպլարը տախի աչըպ օգուսա-
լարը քիմիսինի վէրիպ քիմիսինի զայ էթմէլէրի թապիի
շէյլէր իտի: Հապսխանէ իլէ օլտն մուխապէրէ վէ իսթիւ-
թըմըգընտա միւշքիլլէշմէսի իւզէրինէ պտշգա զարիպ վասը-
թալարա միւրաճաաթա մէճպուրիյէթ հաուըլ օլտու: Շէօյլէքի,

Պաղտատտան Պասրայա կիտէր իքէն վագթըլլա վա-
փօրտա պիր մայմուճն սաթըն ալմըշ իտիմ: Պա մայմուճն իւշ
հաշընտա իտի: Անը խայլը գէման նէզտիմտէ մուհաֆազա
էտիպ պէսլէմէքիլիմ վագաա չօգ գահմէթլի պիր իշ օլուպ,
պտնա էփէյիճէ աղըր փահայա մալ օլմուշ իտի իսէտէ, հա-
պսխանէտէ իքէն, մայմուճնմըն պանա վէ սախի հապսխանէ
արգատաշլարըմա քէմալը սատազաթլա իյֆա էթտիլի խըտ-
մէթ, տէլիլ հալընըզ ճիւմլէ հափտըզլարըմըն աճըսընը չը-
գարթաը, իլլա պիր տէրէճէյէ գատաար տա պիգի ճիւմլէթէն
միննէթտար պըրապաը, շէօյլէքի, մայմուճնմ փօթաճըր վա-
ղիյէսինի տէրէճտէ էյլէմիշ իտի, տըշարըտաքի ատէմլէրի-
միզ իլէ մուխապէրէ էթմէք իսթէտիլիմիզտէ պիր քեաղըտ
հաղըպ թօր թօփ էտէրէք մայմուճնըն ափուրտընա հէրլէշտի-
րի իտիմ, ճէվապընը տա ելնէ այնի սուրէթլէ տըշարըտան
պիգէ հապսխանէյէ կէթիրի իտի: Մայմուճն գաշլարճա տէ-
ֆալար պու վազիֆէյի քէմալը սատազաթլա իճրա էթտիլի
կիպի հիշ պիր տէֆատընտա տա թութուլմաուը: Մաէթթէ-
էսիւֆ իշ պու վէֆատար փօթաճըր մայմուճն էնգարէտէ
պուլուճնտըզըմ գէման զայպ օլտու, հախօտ տա անը պիլա
շիւպհէ չալըլլար: Ձէվալը մայմուճնըմ, տճապա չիմտի շու
տէվր ի հիւրիլիյէթտէ նէրէտէ վէ նէ հալտէսին, սէն տէ
տէվր ի իսթիպատտա էփէյի գահմէթ չէքտլին: Սէն տէ գօ-
միթէյէ տախիլ իտին, վէ պիր չօգ գօմիթէլէրտէն զիյատէ
սատըզ վէ էմին օլուպ, հիւսն ի վաղիֆէ վէ սատազաթլընլա
պիգլէրի մէմնուճն վէ միննէթտար գըլտըն: Ինսան իսիլլէ
հար օլուճուր ֆէհվաալընճա, աճիլլէրինէ տէ պիր վագթ մայ-
մուճնը տիշճի թէսմիյէ էթտիլլէրինին սէպէպ ու հիւմէթիտէ
իշթէ պուճտան իպարէթ տիր:

Պի զայր ի հագգին թէվգիֆ օլուճարազ հապսխանէտէ

երևզ իւսթիւ պրագըլաղըմը, վէ երնէ հազգսըզ եէրէ հիւքմ
 օլունմագտա օլուողըմը կէօրէրէք, պաշըմըն չարէսինէ պագ-
 մաղա պաշլատըմ, միւտաֆտաւը նէֆս վէ հուգուգըմ գըմ-
 նընտա պիրի պիրի արգասընտ տօղլուտան իսթանպօլա
 մէրճիինէ պիր գաշ տէֆալար թէլէկրաֆ քէշլտէ էտէրէք
 իհգագը հազգ էտլւմէսինի ատալէթ նամընտ մուսիրրունէ
 սուրէթտէ իսթիրհամ էթտիւմ: Պունըն իւզէրինէ ատլլէ նէ-
 զարէթ ի ճէլիլէսինտէն հիւքիւմէթէ «Տիւճի էվ-
 րաղլարըլա պէրապէր էնգարէյէ կէօնտէրիլսին» տէյիւ վա-
 րիտ օլան թէլէկրաֆ իւզէրինէ, լալէ վէ քէլէպճէլէրէ վո-
 րուլարագ միւճրիմինտէն, րում Տիկինլի Ատէն չափուշ վէ
 պիրատէրի Սէրտար նամ քիւնէլէր իլէ պէրապէր թահթ էլ
 հըֆզ էնգարէյէ կիթմէք իւզրէ հօլա րէվան օլտուգ: Գըզըլ
 ըրմաղըն գըլըսընտա վագը Քեօփրիլիլ Քեօյ թէսմիլէ օլու-
 նան մահալէ միւվոսէլէթիմիգտէ պիզի, երևքուէքտէ պիր
 թէք փէնճէրէսի օլան ուֆագ պիր օտայա վագ էթտիլէր,
 պու քիւլիւք օտանըն շու ճիհէթտէն մէշսուր օլտուղընտա
 վագըթ օլտուգ հանի, պիգտէն ալթը կիւն էվլէլ էնգարէյէ
 կէօթիւրիւմէք իւզրէ, օրայա տախիլ օլան մէշսուր էրմէնի
 գօմիթէ վէ գահրէմանլարընտան կիւլպէնկ իլէ Փանոս պու
 օտատան ֆիրար էթմիլէր տիր: Պունլարըն ֆիրարը շու
 սուրէթլէ օլմուշ տըր: Վաաֆընը էթտիլիմիզ օտա, տէօրթ
 քէօշէլի, տար պիր օտա օլուպ իչէրիտէ հ ժանտարմա
 ետթմագտա վէ խարիճտէն իքի ժանտարմա փօլլալէրի տա-
 խի անլէրի մուհատէրէ էտիպ պէքլէմէքտէ իքէն, Փանոս
 տէնիլէն գահրիմանըն տանտաթը տէմիրճի վէ թիւֆէնկճի
 օլտուղընտան վէ սանաաթընըն տա թամմ էրպապը պուլուն-
 տըղընտան, մուգատտէմա էլինէ կէշիրտիլի իրի պիր չագը
 իլէ պըգաղը վէ զինճիրի էնա ի րահտէ հէր կիւն ագար
 ագար քէսէ քէսէ ինճէլթմիլ օլմաւըլա, մէգքիւր օտատա
 հաթտըզլարը կէճէ, զինճիրի քեաթիլէն գօփարըպ փէնճէ-
 րէտէն ֆիրար էթմիլէր տիր: Զապթիլէլէր պիր արա ու-
 յանըպ մահպուլարըն իքիսինին քէնտի հանլարընտան ֆի-
 րար էթմիլ օլտուղլարընը կէօրմէլէրիլէ, պիր թէլաշը ա-
 զիւմ վէ հէյէճանա տիւլէրէք հէր թարաֆը արայըպ թարաշ-
 տըրմըլար իսէտէ, հէյ հատ իլլէրինի պուլմագ միւմքին
 օլումամըշ տըր: Եէրտէքի զինճիրէ տըզգաթ օլունտուգտա

վասֆ ու թարիֆ էթտիյիմիզ սուրէթտէ քէսիւմիշ օլտուղը
թէսճճիւպ իլէ կէօրիւմիւշ տիր:

Պու զէվալլըւար եօլ պիւմէզ, եուրտ պիւմէզ, պիր գաշ
կիւն տաղ պաշընտա իզսիզ մահալլէրտէ, գըշտա գըյամէթ-
տէ, աճ վէ լաիլաճ, «էր սէֆիլ տօլաշըպ տուրուրլար: Պու-
լարը թէհարրի էթմէք իւզրէ, գըր սէրտարլարը, փօլիսլէր,
ժանտարմալար հէր թարաֆը իհաթէ էթտիքլէրի կիպի, թէք-
միլ քէօյլիւլէր տաիսի, պէօյիւք քիւշիւք պուշլարըն փէշի-
նէ տիւշմիւլէր տիր: Էնգարէ վալիսի Ապէտին փաշա մէ-
սէլէյէ վազըֆ օլտուգտա, ազիմ թէլաշա տիւշմիւշ վէ պու-
պապտէ իսթանպօլ իլէ պա թէլէկրաֆ պէրտէվամ մուխա-
պէրէ էթմէքտէ պուլունմուշ տըր:

Պիր տէֆա պու Ֆիրարիլէր փէք սըգըյա կէլմիւլէր
տիր, շէօյլէ քի, սըգըճա տրանըմագտա իքէն, զէվալլը
գահրամանլար գըր սէրտարլարընըն քէնտի իւզէրլէրինէ
տօղրու սիւրալ կէլաթլէրինի, վէ փէք հազըն կէլմիւշ օլ-
մալարըյա Ֆիրարա մահալ գալմատըղընը կէօրէրէք, շէօնէ
եօլունըն եանընտա պիր գայանըն վէրաւընա սիփէր օլուր-
լար: (Տէվամի)

Լ Ր Ա Ք Ա Ղ

Անցեալ կիրակի Գում Գարուի Աղջկանց Լուսաւորչեան
վարժարանին մէջ Պ. Ա. Վաւաֆեան Հայաստանի ներկայ վի-
ճակին և Հայ գիւղացիներու յափշտակուած հողային իրա-
ւունքներուն վրայ խիստ շահեկան ատենախօսութիւն մը
ըրաւ: Խօսուածները վերացական հարցեր չէին, հապա մեր
Հայաստանի եղբայրներուն կեանքին, ինչքին ու պատիւին
հետ առնչութիւն ունեցող ամենակենսական իրողութիւններ:
Պ. Վաւաֆեան իր սահուն և կուռ ոճով վեր հանեց աղքատ
Հայաստանցիներուն իսկական վիճակը և ցոյց տուաւ ցարդ ի
գործ դրուած գարմանման գործնական միջոցներն ու եղա-
նակները ու իրենց գործունէութեան բարերար արդիւնքը:
Այսօրինակ կենսական հարցի մը շուրջ յուզուած սոյն յոյժ
օգտակար բացատրութիւնները լսելու համար պէտք էր և
կ'արժէր որ հոն ներկայ գտնուէր քանի մը հազար հոգիներ,
բայց ցաւ ի սիրտ կ'ըսենք թէ, գպրոցին ընդարձակ սրահը

գրեթէ իր պարապութեամբը կը փայլէր, և այս վիճակը կարծեմ մեր Ազգ. անհատական անկեալ նկարագիրը և անտարբերութիւնը ի վեր կը հանէ, մանաւանդ հայաշատ կեդրոնի մը մէջ: Սոյն ատենախօսութեան աւարտումէն վերջ երբ Պատրիարքարանի փողոցը յառաջացանք ընկերներով, շրջակայ սրճարանները ու մանաւանդ բաքաստունները մեծաւ մասամբ Հայ երիտասարդներով խոնուած տեսանք գրծազգաբար, որոնք ոգեւորուած ալ էին ալգօլի ազդեցութեան տակ: Հասկցէք թէ մեր երիտասարդութիւնը այս ազատութեան շրջանին մէջ յառաջդիմութեան քայլէր կ'առնէ գէպ ի ուր: Բայց արդարագոյն ըլլալու համար պէտք է նաեւ աւելցնեմ թէ, պէտք եղածին չափ ազգարարութիւններ չիկային օրաթերթերուն մէջ այն ատենախօսութեան մասին, յուսամ թէ ուրիշ առթիւ ժողովուրդը լուր պիտի ունենայ ու գունդագունդ պիտի փութայ լսելու Պր. Ա. Վրուամեանի օգտաշատ բանախօսութիւնը, որուն առանցքն է բուն մեր ցաւերը, հեռաւոր սահմաններու մէջ տուայտող մեր հղբարց անբռնաբարելի իրաւունքները:

Տէօրթ-Եօլէն կը գրեն Դեկտ. Կի գիշերը ամենէն առաջ Պաղչէի միւֆթին կախաղան հանուեցաւ, արցունքները հրեան: Երբորդ կախուողն էր Հաճնցի Գարեգինը: Տ. Ռուբէն քհնյ. անոր ըսած է. «Զա՛ւակս այս վայրկեանը նուիրական է, զօրացի՛ր և մի՛ վախճար մահուընէ:» Խեղճ Գարեգին պատասխանած է. — «Տ. Հայր, տրուած վճիռին և այս պատիժին բնաւ արժանի չեմ, բայց քանի որ հայրենիքի համար կը կախուիմ, պարծանք մըն է ինծի համար և իմ դատաւ Աստուծոյ արգարութեան կը յանձնեմ:» Ասոնք ըսելէ վերջ գոչեց «Կեցցէ՛ ազատութիւն»:

Իտալական և Գերման կառավարութիւնք Բ. Դունէն արտօնութիւն ուզեցին որ Եմէնի մէջ սպանեալ Մարքիզ Պէնցոնիի և Բրօֆ. Պուրխարտի մարմիններն իրենց երկիրները փոխադրելու արտօնութիւն արուի: Եմէնի կուսակալը պատասխանեց թէ զժուար է մարմիններն հանել իրենց գերեզմաններէն: Արտաքին գործոց նախարարն հեռագրեց կուսակալին թէ կրնան զմուտել մարմիններն և փոխադրուիլ մետաղեայ դազաղներով: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուելի են այս ոճիւրին պատճառաւ:

— Երուսաղէմէն Տէր Դանիէլ Ծ. Վ. Յակոբեան կը հե-
ռադրէ: (Վանուց միաբանութիւնը մերժած է ճանչնալ իմ
պաշտօնս և գէշ ընդունելութեան արժանացայ: Տէր Յարու-
թիւն Ս. Պատրիարքը զառամեալ վիճակի մէջ կը գտնուի:)

— Մարզուանի Առաջ. Տեղապահը կը գրէ, (Հայերուն գե-
ղեզմանատունէն մաս մը հին ուէժիմի ատեն Յոյներու կող-
մէ յափշտակուեցաւ, հիմայ Հայերն ուզեցին հոն ննջեցեալ
Յաղել իբր իրենց սեփականութիւնը, Յոյները սակայն ըս-
պառնայիքներ ըրին Հայերուն: Հայերը գրգռուելով ներս
նստան գերեզմանատունէն և գրաւեցին զայն:)

— Կ'ըսուի թէ Տիար Զօհրապ կամ Տօքթ. Տաղաւարեան
նախարարական պաշտօն պիտի ստանան նոր դահլիճին մէջ,
նորատունկեան էֆէնտին ալ արտաքին գործերու նախարա-
ութիւնը պիտի ստանձնէ:

— Զէյթունցի փախստականներու տուները պաշարուած
ն զինուորներու կողմէ, անոնց միջեւ ընդհարում մը տեղի
ունեցած է, փախստականները խոյս տուած են:

Թուրքիոյ մէջ պատահարներու և Հայոց կացութեան մասին
անխմարքայի մէջ բանախօսութիւններ կազմակերպելու հա-
տար Կ. Պոլսէն հմուտ և ձեռնհաս բանախօսներ ուղղուած են
նուր մը Տանխմարքայիներու կողմանէ:

— Թանի թղթակիցը հեռագրած է թէ Պուլկարներուն մէջ
ժգոհութիւն յառաջ եկած է աւագախումբերը զսպելու օ-
րէնքին և ընկերակցութեանց օրէնքի չորրորդ յօդուածին
մտեւանօք: Թանիքստօս ալ կը գրէ թէ Մակեթոնիոյ մէջ
Պուլկարները կը պատրաստուին ապստամբութիւն մը յա-
ռուցանել Մարտ ամսուն մէջ, և հիմակուրէն սկսած են հրո-
ւախումբեր կազմակերպելու, Բ. Դուռը իր դիտաւորու-
թիւնները յայտնած է Պուլկարներուն:

— Սէրվէթ սահիպի պիւր իսլամ՝ Օսմանլը լիսանընըն թէ-
քէմաիլիւ զըմնընտա պիւր էնճիւմէն իհտասը իշիւն 100,000
իրա վազֆ էթմէյէ հազըր օլտուղընը պէյաճ էթմիշ տիր,
էնճիւմէն 24 քիշիտէն միւրէքքէպ օլուպ Աճէմ վէ Արապ
էլէմաընտան պապը քիմսէլէր տէ տախիլ պուլունաճագ-
ար տըր:

— Ժեոն-Թիւրք թերթը կը գրէ: (Հազար հերքումներու

հակառակ նախորդ դահլիճն ինկաւ Լինչի և Ատանայի խընգիւններու հետեւանօք, ինչպէս յայտնի է արդէն: Ասանք անլուծելի խնդիրներ չեն:)

— Թանի թղթակցին Հազգը պէյ ըսիր է թէ ծագումով Հելլէն քաղաքագէտներ են ու յանուն կրէտէի կը պահանջեն Յունաստանի միացնել կղզին:

— Հազգը պէյ պաշ վէքեալէթի գապուլ իչիւն շու շէրաւթի պէյան էթմիշ, Իտարէի էօրֆիյէտէ հազգանիյէթ իճրասը մէմուրիյնի միւլթիյէ թարաֆընտան իճրա օլունմալը: Իսթէտիյի քիմաէլէրի վիւքէլա թաինինէ ազատ պուլունմալը: Իթտիհատ վէ թէրազը ճէմիյէթի տախի պուճա մուգապէլէթէն մէճլիս ի վիւքէլատա քէնտիլէրաէն պիր գաշ քիմաէնին պուլունմասընը թէքլիֆ էտէճէք իմիշ, պունուն իչիւն տէ պիր էսամէ հազըրլամըշ:

— Վիէնիատուն Լօֆալ Անճալիքէ քէշիտէ օլունան պիր թէլէկրաֆտա տէնիլմիշ տիր քի, Հիլմի փաշա Մէճլիս ի մէպուսանը տաղըտմագ ֆիքրինտէ իմիշ, պու պապտէ Սուլթանը տա զանտըրմաղա չալըմըշ, գօմիթէ պունը իշիտէրէք սատրազամըն իսթիֆա էթմէսինի իճպար էթմիշ տիր, լաքին Իգսամ պունը թէքղիպ էտիյօր:

— «Առաւօտ» տա օգունմուշ տըր:

Հիւսէին Հիլմի փաշա գէմանը մէմուրիէթինին պիւլթիւն կիւնլէրինտէ իսթիպտատ խասիմլէրինի թէհարրի վէ մէճաուսանլէրի փօլիթիպա միւլթէհիլմէրի իլէ տօլտուրմագ իստիտաուընը կէօտէրմիշ տիր: Յ\ Մարտ հարէքէթ ի իրթիճտիյէսի իլէ Ատանատա զուհուր էտէն վազըայը միւլէսիւֆէ էսնասընտա Հիւսէին Հիլմի փաշա վաթանը օսմանինին միւտիւրի գատրազամը վէ տախիլիլէ նազըրը իտի: Շու հալտէ միւշարիլէյհին հարաքէթ ի մէքըիւրէտէն խապէրի օլուպ տա իսթիյարը սիւքիւթ էյլէտիյի վէ ախտ օլանլարը խապէրտար էթմէտիյի թագաիրտէ վազըայը թաավիպ վէ իրթիճաւըյուընը թէշվիպ իթմէք թէօհմէթիլլէ իթթիհամ էտիլմէսի իճապ էտէր: վէ շայէթ խապէրի օլմատըղը հալտէ պու նօգտա պիր պաշ վէքիլին մէսուլիլէթինի տահա զիյատէ թէճէսիւմ էթտիրի, չիւնքի մէսէլէնին տօղրուտան տօղրույա վաթանը օսմանինին թալիի իլէ իրթիպաթը տէրքիար տըր:

Ատանա վազըայը ֆէճիտաւընտաքի մէթիւլ վէ իշթիւրազընա կէլինտիքտէ պու ճիհէթի իսթիպալ իլէ պիլզաթ քէնտի թէզքէրէսի իւզէրինէ իգամէ օլունմուշ օլան տավանըն նէթիճէսի մէյտանա չըգտրամագ տըր:

Իհսան Ֆիգրինին «Ատանանըն ֆէճիայը տէհշէթֆէգասընըն եէկիտանէ մէսուլը Հիւսէին Հիլմի փաշա տըր» պէյանա իսթընա գարըն Հիւսէին Հիլմի փաշա տիթրէտի, վէ նիհայէթինէ գատար սիւքիւթ էտէրէք նէ թէզղիպի քէյֆիյէթ նէ տէ Իհսան Ֆիգրիյի մահքէմէյէ տավէթ էթմէյէ ճէսարէթ էտէմէտի: